

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

Телебан Анастасія, Щур Людмила, Солонинка Тетяна. Еволюція української хореографії: від народного танцю до сучасного сценічного мистецтва.....	206
Тімошкіна Маргарита, Водяна Валентина. Синергія музики і танцю у хореографічному мистецтві: теоретичний та практичний аспекти.....	211
Фаїна Катерина. Фортепіанна музика для дітей у творчості Василя Барвінського та Мирослава Скорика: неперервність мистецьких та педагогічних традицій..	217
Філіпєць Надія. Розвиток дитячого фортепіанного репертуару у творчості Миколи Колесси.....	221
Ціж Остап. Сучасна інтерпретація колядок на бандурі.....	227
Шевчук Анастасія, Качуринець Сергій. Взаємозв'язок народного танцю та музичного фольклору як основа формування української хореографічної культури.....	233
Шелевей Богдан, Качуринець Сергій. Історичні аспекти виникнення та розвитку українського народного танцю.....	240
Шерстій Уляна. Фестиваль «Дзвони Лемківщини» у сучасному культурно-мистецькому ландшафті Тернопільщини.....	247
Яремій Ангеліна, Лупак Наталія. Вплив Павла Вірського на сучасну українську хореографію.....	252
Яценко Галина. Українська духовна пісня в репертуарних програмах виконавських колективів.....	259

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Керстенюк Максим. Тоталітаризм у сучасному науковому дискурсі.....	265
Костюк Мирослава. Важливість формування полікультурної компетентності майбутнього фахівця засобом діалогізації у процесі вивчення англійської мови.....	271

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Цвігун Дар'я. Роль фізичної активності у формуванні здорового способу життя у молоді.....	280
--	-----

СУЧАСНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОЛЯДОК НА БАНДУРІ

Остан Ціж,

*аспірант I курсу спеціальності 025 Музичне мистецтво
Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*

науковий керівник:

*доктор мистецтвознавства, професор
кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*

Олег Смоляк

Охарактеризовано різдвяні пісні як жанр календарно-обрядового циклу. Проаналізовано різдвяні концертні програми Національної заслуженої капели бандуристів України імені Г. І. Майбороди, висвітлено окремі аспекти творчості солістів капели. Розкрито стилі виконання різдвяної музики бандуристами. Виявлено сучасні тенденції сценічного втілення Різдва музичним гуртом «Шпилясті кобзарі».

Ключові слова: *музичне мистецтво, творчість, колядка, календарно-обрядова пісня, різдвяна музика, імпровізація, джаз, кобзарсько-лірницька традиція.*

У сучасній музичній культурі простежується тенденція використання національного музичного фольклору, зокрема народних коляд. Бандура – невід’ємний інструмент для збереження національної ідентичності та історичної пам’яті. Бандурне мистецтво – це різноманіття музичних жанрів, форм і стилів, напрямків музикування. Вплив новітніх технологій відобразився на бандурному виконавстві. Бандура поєднується з різними музичними інструментами й звучить не лише в акустичних ансамблях, а й поряд із електроінструментами в рок-гуртах, що дозволяє їй залишатися актуальною.

Аналізуючи колядки як жанр календарно-обрядової поезії, опиралися на класифікацію Ф. Колесси (Чорнописький, 2008). Дослідженням музичного фольклору займався О. Смоляк (Смоляк, 2011). Концертно-виконавську діяльність Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. Майбороди висвітлив М. Шот в «Урядовому кур'єрі» (Шот, 2022). Про благодійні концертні різдвяні турне капели країнами Європи написав у мережі-інтернет Е. Овчаренко (Овчаренко, 2024). Цікаву й важливу інформацію про минуле, теперішнє і майбутнє бандури, кобзи помістив у Інтернеті Я. Джусь (Джусь, 2013). Відеоматеріали ресурсу YouTube, Facebook, Wikipedia.

Українська колядка як жанр величальних календарних обрядових пісень є важливим сегментом національної музичної культури. Колядкам, як стверджував Ф. Колесса, властиві різноманітні мотиви: хліборобські, лицарські, казково-апокрифічні, любовні, біблійні (апокрифічні, євангельські). «Він з'ясував, як у колядницькому репертуарі відбулася дифузія дохристиянських і новіших церковно-народних мотивів» (Чорнописький, 2008:207).

Завдяки інноваціям, календарно-обрядові пісні зимового циклу – колядки, щедрівки, віншівки зберегли свою автентичність. Вони інтегрувалися в нові музичні композиції, створюючи оригінальні варіанти, які становлять надбання не тільки України, але й інших народів світу. Народні колядки займають основну частину різдвяних мистецьких програм як окремих солістів-бандуристів, так і колективів.

Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. Майбороди під орудою народного артиста України Юрія Курача створила до Різдва низку унікальних мистецьких програм: «Ясна зоря всьому світу звістила...», «Нині в нас Різдво»; «Українське Різдво», «Зимова казка», які виходять за рамки традиційних виступів (до прикладу, флешмоби).

У репертуарі капели чимало відомих коляд і щедрівок пересипані святковими віншівками. Є пісні на різдвяну тематику сучасних композиторів. Показовими були різдвяні концерти капели за участі славетних оперних співачок Марії Стеф'юк, Сусанни Чахоян. Адже, «в колядах сопрано потрібне, бо «О,

Ісусе», «Що то за предиво» та інші різдвяні речі краще відбиваються в жіночому голосі й сюжетно теж, стверджує Ю. Курач» (Шот, 2022).

У грудні минулого року відбулося різдвяне турне капели країнами Європи, а в січні тур українськими містами (Чернігів, Полтава, Кропивницький, Кривий Ріг). У благодійних концертах брала участь співачка Яна Ілларіонова. Разом із капелою вона виконала «Народився Бог на санях» (муз. В. Жданкіна, сл. Б.-І. Антонича), «Гой, питалася княжа корона» (муз. Г. Гаврилець), «Ой, підемо пане брате», «Пречиста Діва», «Щедрий вечір, щедрий», «Зійшли ангели», «Зимова казка» (муз. і сл. О. Тищенко, аранжув. В. Марунича) (Овчаренко, 2024). Наприкінці туру відбулися два концерти бандуристів на Міжнародному різдвяному фестивалі «Коляда на Майзлях» у м. Івано-Франківськ. Мистецький доробок капели складають CD компакт-диски: «Різдво з капелою бандуристів України» (2013), «Нині в нас Різдво!» (2015), «Зимова казка» (2022).

Яскравим інтерпретатором традиційного репертуару є Сергій Захарець (учень Володимира Кушпета), соліст-інструменталіст, співак-бандурист капели. Його виступи завжди трепетно сприймаються, а репертуар вирізняється унікальними зразками автентичних дум та інструментальної музики, розшифрованих Ф. Колесою та М. Лисенком; оригінальними версіями на основі творів Г. Ткаченка; реконструйованими для виконання композиціями Г. Хоткевича; різножанровою творчістю В. Кушпета та власними опрацюваннями народних пісень і танцювальних мелодій. У різдвяних концертах С. Захарець виконував баладу «Про Бондарівну» (опрацюв. для соло В. Кушпета; аранжув. для капели і соліста В. Марунича), пісню «Одарочка» Г. Хоткевича, лірницький кант «Через поле широкее», колядку «По всьому світу стала новина», інструментальний твір «Метелиця» (Чорногуз, 2023:83). У творчому тандемі Сергій Захарець (ліра) – Дмитро Царенко (традиційна бандура) звучала щедрівка «Ой, сивая та і зозуленька», інструментальна перегра, якої була побудована на танцювальній мелодії («Тропак»).

Гру на старосвітській бандурі Сергія влучно охарактеризував артист капели Ярослав Чорногуз: «Він виходить на кін спокійно і поважно. Але коли

починає грати віночок українських народних пісень та танців з поступовим прискоренням і ускладненням, відтворенням усіх нюансів, всі просто німіють від подиву... настільки бездоганною і філігранною є його техніка» (Чорногуз, 2023: 82-83).

Яскравим представником нової генерації музикантів є Ярослав Джусь, засновник проєкту розвитку сучасної бандури «Bandura Style» та музичного гурту «Шпилясті кобзарі» (2010). «Знайомство з бандурою відбулося у Стрітівській вищій педагогічній школі кобзарського мистецтва, яка сформувала мене як бандуриста, виконавця-імпровізатора, згадує Ярослав» (Джусь, 2013).

Бандурист займається науково-пошуковою діяльністю у напрямку сучасного музикування, бере участь у різних конференціях, семінарах, майстер-класах, працює у різних некомерційних напрямках як арт-менеджер та режисер, співпрацює з українськими ді-джеями та музичними гуртами: «Ле Гранд Оркестр» Олега Скрипки, ТНМК, ILLARIA, Тартак, Еува, Тінь сонця, Веремій, Kiwi Projekt, Go-A, «ВВ», Dj indigo, Dj Romantik, Dudar Band.

Я. Джусь є учасником низки проєктів («Мистецький Арсенал», «День вуличної музики», «Музика воїнів»), мистецьких фестивалів («Трипільське коло», ГоГольФест, «Kobz-Art», «Країна мрій»).

У 2011 році Я. Джусь підготував секстет виконавців за участі Володимира Вікарчука, Юрка Миронця, Данила Носка, Сергія Потієнка, Ярослава Великого до виступу на шоу «Україна має талант». Бандура об'єднала т. зв. представників різних субкультур (панка, репера, клабера, хіп-хопера та металіста) в одному гурті «Шпилясті кобзарі». У 2019 році гурт брав участь у шоу «Голос країни». У їхньому виконанні звучали легендарні світові ретро-хіти («музичний шарж») та авторські – в різноманітних формах і стилях (від лаунджу до джазу) (Джусь, 2013).

З 2014 року гурт здійснює потужну волонтерську діяльність, виступав перед учасниками Євромайдану, організували й провели низку благодійних концертів для військових АТО. У репертуарі авторські твори Я. Джуся, українські народні пісні патріотичного спрямування, окремі, наповнені гумором,

висміюванням російських окупантів. Із початку повномасштабного вторгнення Володимир Вікарчук служить у ЗСУ, іноді з колективом підіймають бойовий дух в тилу, даючи доброчинні.

Для «Шпилястих кобзарів» важливим є сценічний аспект їхньої творчості. Так, особливого відтінку набули україномовні версії загальносвітових різдвяних хітів – «Silent Night», «Jingle Bells». У грудні 2023 року Я. Джусь, В. Вікарчук, Ю. Миронець, С. Потієнко в образах пастушків із всесвітньовідомого щедрика («Щедрик») зняли музичний кліп. У проєкті «Зимова містерія. Територія Різдва» Анжеліки Рудницької брав участь ансамбль класичної музики ім. Б. Лятошинського (диригент Б. Пліш). 6 грудня 2023 року у Львові були учасниками різдвяно-новорічного шоу (зібрані кошти пішли на реабілітацію та протезування руки бандуриста Тараса Козуба.

Альбом-проєкт «Bandura Style – 2019» презентує українську бандуру в «найнесподіваніших жанрах» (від колискових до хіп-хопу та дабстепу). Серед композицій «Щедрик» (Kiwi Proyeckt mix), «Свята ніч» (музика Ф. Грубера), «Дзвоники дзвенять» (слова О. Боровець). Остання увійшла до 10 українських новорічних треків. Проєктом різдвяного бренду бандури в Україні «Bandura Style» займалася О. Боровець.

Вагомим аспектом композиторської творчості бандуриста є увага до фольклорних джерел та їх осучаснення. До прикладу, фантазія на тему української обрядової пісні «Щедрик міх», написана у стилістиці сучасної клубної культури, що продовжує лінію, започатковану Романом Гриньківим щодо синтезування фольклору та інших стилів.

Провідною ідеєю музично-просвітницької діяльності гурту є популяризація бандури серед молоді (гасло – «БАНДУРА – це круто»). У репертуарі переважають кавер-версії відомих хітів, аранжування народних пісень у різних стилях (поп-музики, фолк, хеві-фолк, джазу, нью-ейдж).

Отже, особливістю концертно-виконавської діяльності бандуристів є унікальна здатність до імпровізації як особливого елементу, збереженої у джазі. Показовими на сьогодні є експерименти з інструментами кобзарсько-лірницької

виконавської традиції. Творчості бандуристів властива мелодійність, потужність, магічність, традиційність. Сучасний підхід до інтерпретації різдвяної музики відповідає реаліям сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джусь, Я. (2013). Бандура. Вчора, сьогодні, завтра. 11 травня. URL: <https://www.ar25org/article/bandura-vchora-sogodni-zavtra.htm>
2. Овчаренко, Е. (2024). Різдво подорожує світом. 15 грудня. URL: <https://i-ua.tv>>Культура.
3. Смоляк, О. (2011). *Музичний фольклор Тернопільщини* : підручник-хрестоматія. Тернопіль: Вид-во Астон, 140 с.
4. Черногуз, Я. (2023). *Кобзарська Січ : До 105-річчя Національної заслуженої капели бандуристів України імені Г. І. Майбороди*. К.: КВІЦ. 228 с. : іл.
5. Чернописський, М. (2008). Українська фольклористика. Словник-довідник. Уклад. і заг. ред. Михайла Чернописського. Тернопіль : Підручники і посібники, 448 с.
6. Шот, М. (2022). Генеральний директор – художній керівник Національної заслуженої капели бандуристів України імені Г. І. Майбороди, професор, народний артист України Юрій Курач: Наші концерти – не лише пісні в сучасних обробках, а й гарне видовище». *Урядовий кур'єр*. 17 грудня URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/generalnij-direktor-hudozhnij-kerivnik-nacionalnoy/>

